

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Az Érsekújvári és Nagyszombati róm. kath. néptanító-egyesületek közlönye.

<p>Megjelenik a szünidőt kivéve havonként kétszer egy íven. Előfizetési ár egy évre 2 frt, fél évre 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.</p>	<p>Szerkesztik és kiadják: Dr. KOMLÓSSY FERENC és ZELLIGER JÓZSEF.</p>	<p>Az előfizetések, valamint a lap szellemi részét illető közlemények a „Népnevelő” kiadói hivatalához Nagyszombat-ba küldendők.</p>
--	--	--

TARTALOM: Hányadán vagyunk a faiskolákkal? — A nagyszombat vikáriátusi róm. kath. tanítók egyesületének II. nagygyűlése. (Folytatás és vége.) — A kalendáriumok s a „Szent Család képes Népnaptára”. P. A. — Irodalom és művészet. — Vegyes.

Hányadán vagyunk a faiskolákkal?

A községi faiskolák állapota és kezelése, azok hivatása és célja tekintetében bizony még mindig nagyon sok kívánnivalót hagynak meggyénkben; dacára az e tárgyban a kormány által kiadott rendeletek folytán a megyei központi igazgatás részéről tett intézkedéseknek; ily többi közt a megyei hatóság 1874. évi 3214. sz. a. kelt szabályrendelete s az alispán által még 1883 évben szerkesztett faiskolai rendtartási művelet még sokkal kevesebbet lendített a faiskolák körül, mint a mennyit jogosan várni lehetett volna.

Pedig eltekintve attól, hogy az 1868. évi 38. népokt. tcikk 11. §a g) pontjában a tanulók kertészeti gyakorlatai a néptanítók vezetése alatt a községi faiskolákban egyenesen elrendeltetik, — a gazdasági- és gyümölcsfák okszerű tenyésztése annyira nem megvetendő jövedelmi forrást képezhet községeknek, néptanítóknak és gazdáknak, hogy már ez okból is meg kellene ragadnunk éppen a mi hazánkban minden törvényes eszközt arra nézve, hogy a faiskolák ügyét lábra emeljük s már egyszer virágzásnak indítsuk.

Belátta ezt a biboros herceg-primás Ö főmagassága is, ezen fáradhatatlan nagy gazda, midőn még f. év tavaszán köriratilag hagyta volt meg a faiskoláknak a tanítók általi gondoztatását és szorgalmas művelését, kinyilatkoztatván, hogy az azok-

ban elért gazdasági oktatási eredményhez képest intézteti ezentúl a segély kiosztást is, bölcsen felfogván s elismervén ez által a faiskolák nagy fontosságát. S bizony kegyelmes főpásztorunk itt nem theoretice, hanem mint a praxis nagy mestere Maga részéről legilletékesebben nyilatkozik, mert tudva van, hogy a nagyterjedelmű érseki birtokainak valódi minta gazdája, ki az év legnagyobb részét gazdasága közepében tölti s e mellett innen intézi s kormányozza az egyház-kerület roppant ügyeit, s a midőn üdül s a nagy szellemi munkák és lelki gondok fáradalmait kinyugossza, éppen az ótiumot lelkiismeretesen felhasználja nagy gazdasága szakavatott intézésére. Alig hogy pittymallik, már Ő künn van a majorokon, földeken, erdőkön, mindenhol Maga néz körül, Ő utasít s igazított, buzdítva a munkásokat, mintegy versenyre szólítva gazdatiszteit, kiket nem ritkán lep meg a korán kelő Magas gazda körültekintése. S ezen a gazdaság iránt tanusított fáradozása, utánlátása a legdúsabb gyümölcseit érleli, ha tekintjük, hogy a primási gazdaság évenként már közel egy milliót jövedelmez. Honnét venné különben az egyházi és hazai alapítványokra a 100-ezer frtokat? Miből segíeyzné szűkölködő gyermekeit, templomokat, iskolákat, tanítókat? Pedig ez nem volna így, ha maga Ő főmagassága nem látta utána s hajlama nem volna a gazdasághoz s ezen hajlamát nem növelné kedvvel és kitartás-

sal. Nem kell messze néznünk, van olyan is, a kinél a dolog megvan fordítva. Ő nagy példa e tekintetben is minden néptanítónak, amint fentebb láttuk, kívánja is, hogy utánozzák. Ne mondja senki: hja, könnyű ott gazda lenni, hol sok van; de bezeg higycék el, könnyebb ott, hol kevesebb van, s hol a legparányibb is lelkiismeretesen kihasználta.

S hogy visszatérjünk faiskoláinkhoz, valóban a néptanító is a leghivatottabb arra, hogy a faiskolát kezelje, a miért annak jövedelme arányos részét igényelhet is; de hogyan kezelje, hogyan oktasson, ha a községnek semmi gondja a faiskolára?

Éppen ezért halljuk, hogy a megyei központ előbbi évi intézkedéseit s utasításait megújítani s a faiskolák rendtartásáról újabb s teljesebb műveletet szándékozik egybe állíttatni; nevezetesen újból szigorúan megfogja tiltani, hogy a faiskolák eltérő célokra (haszonbérbe adásra, vetőmag s kapás növények tenyésztése stb.) használtassanak; megfogja hagyni, hogy az első munkák szerekre nézve, valamint faiskolai gondnok s vezetőről (ki a tanító legyen) gondoskodjanak a községek; a beállt téli idő alatt az előmunkálatok (költéségetés, fölásás, bekerítés stb.) megtehetőek, a hol t. i. eddig elmulasztvák, úgy hogy tavaszig rendes állapotba bejöhethetnénk, s kivált mindenütt, hol a faiskolák körül mi sem történt, sőt talán joggal bitoroltatnak, vagy éppen parlagon hevernek, jövő tavaszig mindenestre rendet hozathassunk létre.

Erre nézve azonban ellenőrző rendszabályok is szükségesek; s azért, hogy minden annál biztosabban történjék, nagyon célszerű lesz, hogy ha az iskolák hatóságai a faiskolaügy eddigi állapotáról és különféle hiányairól sürgetőleg értesítenék a kir. tanfelügyelőséget, mely a megyei közigazgatással szerves kapcsolatban lévén a faiskolák hiányain segíteni köteles. Közöljék vele az iskolák hatóságai, hogy használtatnak-e a faiskolák rendeltetési céljaikra, bekerítvék-e a községek által, utóbbiak megtetetik-e a szükséges előmunkálatokat,

megszerzik-e a szükséges szereket, s állítanak-e gondnokot föl, a ki a tanító vezetése alatt a faiskola ügyét folyton szemmel kísérje?

E tekintetben most már nem szabad visszamaradnunk, hanem kegyelmes főpásztorunk meghagyásának engedve, a polgári hatóságok útján és közvetítésével is meg kell már most mindent tennünk, mi a faiskolák emelésére s ezek által a kertészeti és gazdasági gyakorlatoknak a népiskolákban való teljesíttetésére szükséges.

Kell, hogy a gazdasági- s kivált gyümölcsfák tenyésztése hazánkban éppen a népiskolák által emeltessék és terjesztessék; mert gyümölestenyésztésünk, s kivált az okszerű s nemesített gyümölestenyésztésünk tízszer nagyobb lehet, mint az tényleg eddig, hazánk földje elbíri; csak fiai legyenek ügyesebbek és élelmesebbek, megbecsülve a kevesebbet is.

A nagyszombat-vikariátusi róm. kath. tanítók egyesületének II. nagygyűlése.

(Folytatás és vége.)

Következett az irodalmi figyelő tag jelentése. (L. a „Népnevelő“ 14. sz.!)

Programmsorozatunk fénypontját képezte ft. Köhalmi-Klimstein József, érseki főgymnáziumi tanár urnak szellemes, mélyen beható és érdekes tanulmányának felolvasása, melyben élénk és hű vonásokban jellemezte méltóságos és főtisztelendő Majer Istvánt, pápai praelátust s egyházmegyei főtanfelügyelőt, mint paedagognst, mi által második nagygyűlésünk ő méltóságának diadalünnepévé lett. Majer István ő mltga szeptember hó 20-án tartotta 50 éves írói jubileumát, melyet Esztergom városa és megyéje oly impozáns módon megünnepelt; de szellemileg ott volt széles e hazának minden tanügyférfia s barátja. Ő méltóságát a lefolyt 50 év alatt kifejtett sokoldalú működése által, mint a nemzeti művelődés buzgó harcosát, a tudományok fáradhatatlan művelőjét, a népnevelés lángkeblű apostolát és a magyar kath. paedagogiai irodalom alapvetőjét országszerte ismerik s tisz-

telik; de arany szívü atyjok gyanánt szeretik főleg a tanítók, lévén ő hazánk legnagyobb lángelméjü, legelső nagy néptanítója. Nyilvános írói munkásságát 50 év előtt paedagogiai dolgozattal „A. B. C. tökéletesítéséről“ kezdé ő mltsága s f. é. szept. hó 20-a fakadó első hajnalsugarai a „Tudományos Gyűjtemények“-ben megjelent cikkirónak halhatatlan nevét örökké tündöklő fényes aranykoszorúba illesztették. „Qui fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno coelorum“ és „kik másokat oktatnak, fényleni fognak, mint az ég csillagai.“ Ő mltsága pedig tett, oktatott „Istennel, észszel és szorgalommal“ félszázadon keresztül. Köhalmi József tanár ur az országosan szeretett „István bácsi“, Majer István püspök urnak életrajzát s 50 éves írói tevékenységét szakavatott tollal gyönyörűen írta meg a „Magyar Állam“ f. é. augusztus havi számaiban tárcacikkek alakjában, melyek különben diszes füzetben is láttak napvilágot Lonkay Antal kiadásában. Második nagygyűlésünkön bemutatta a tanár ur Majer Istvánt, mint magyar kath. ötven évig működő paedagogust. A jellemrajzot, mely az egyesület által kiadandó „Évkönyvben“ fog megjelenni s mely ő méltóságát egész nagyságában föltünteti, a legélénkebb figyelemmel s kegyelettel hallgattuk s a felolvasó tudós tanár urat lelkesen megéljeneztük.

Tárgysorozatunk utolsó pontját képezték az indítványok.

Zelliger József elnök ur fölállván, méltóságteljes hangon ezeket mondá:

„Mélyen tisztelt nagygyűlés! Majer István, v. püspök, főrendiház tagja s egyházmegyénk főtanfelügyelője, vagy az általános ismert s közkedveltségű „István bácsi“ tegnapelőtt ülte 50 éves írói jubileumát. Ez az 50 éves írói jubileumot nem ő, hanem hazánk polgárai rangkülönbség nélkül ülték meg vele. Nem mindennapi az ilyféle jubileum. Jelentőségteljessé teszi e jubileumot az, hogy „István bácsi“ paedagogiai írói jubileumát ülték meg. Ő a keresztény paedagogiának úttörője, többet mondok: ő kedves hazánk első kath. paedagogusa.

Százakra menő művei s cikkei a nép nevelésére hatnak. Ezerekre rugnak az összegek, melyeket ő a keresztény nevelés oltárára áldozott: hol egyesületi célokra, hol közérdekű keresztény kérdések megoldására. Mi nem vagyunk azon helyzetben, hogy őszinte tiszteletünk adóját mások példájára leróhassuk, mint ezt a városi közhatóságok, egyesületek és testületek teszik; mi még arany tollat sem nyújthatunk neki, melyet ő mint a keresztény katolikus paedagogia írója már régen megérdemelt volna. Mi keresztény katolikus néptanítók őt csak a mi körünkbe — egyesületünkbe bevonni akarjuk, hogy diszére szolgáljon egyesületünknek. Ft. Köhalmi-Klimstein József tanár ur mézes ajkairól hallottuk, miket művelt ő mint képezdei tanár, mint a fővárosi népiskolák igazgatója, mint plebános, mint kanonok, mint egyházmegyei főtanfelügyelő. Ő a szó szoros értelmében vett néptanító. S mint ilyet ajánlom a m. t. nagygyűlésnek, hogy „István bácsit“ egyesületünk első tiszteletbeli tagjává válaszszuk! Éljen!“

Elnök ur indítványát óriási lelkesedéssel, viharos „éljen“ és taps között egy szívvel lélekkel fogadta a nagygyűlés, s ezt ő méltóságának rögtön táviratilag, utóbb külön hódolatteljes feliratban becses tudomására hozni siettünk s örömmel jelenthetjük, hogy ő méltósága az első tiszteletbeli tagságot kegyesen elfogadni méltóztatott.

Táviratunkra ugyanis ezen szintén távirati választ vettük:

„A nagygyűlés tanügylelkes férfait üdvözölve, irántam mai napon közlött szívélyes figyelmökért köszönetemet küldöm. Isten áldását kívánom nemes törekvésükre! Majer István, püspök, főtanfelügyelő.“

Ő méltóságához következő feliratot intüztünk:

„Méltóságos és Főtisztelendő Püspök, Pápai Praelatus, Egyházmegyei Főtanfelügyelő Ur! A nagyszombati vikariátus területén lakó róm. kath. tanítók egyesületének tagjai második nagygyűlésükre összegyűlvén, szívök mélyéből üdvözlik Méltóságodat írói fényes pályájának zenitjén, s meghatottan rójják le kegyelettel párosult tiszteletök adóját Méltóságod, mint azon Férjü

előtt, a ki a magyar kath. paedagógiának aranytollú Létesítője; édes hazánk nevelészetű irodalom terén örökké tündöklő Vezérsillaga; a kath. tanítói kar arany szívű Atyja, a magyar nép legjobb „István Bácsija“; s az egyesület minden tagja a szíve rejtekében díszlő hála-irányokból s rezgő öröm könnyűivel áztatott koszorút helyez Méltóságod lábaihoz. Fogadja kegyesen nemzetünk eszményies Hazafia, példányszerű Főpapja, s egyházmegyénk hervadhatatlan érdemeket szerzett Főtanfelügyelője tőlünk örök hálaunk e zálogát! Hő imáinkban kérjük a Mindenhatót, hogy az emberikor véghatáráig tetézze bő áldásaival drága szentegyházunk s édes magyar hazánk halhatatlan nevű Nagy fiát; a félézázados jubiláris eszmében győzedelmes Irot! kinek magas személyét és félézázados működése alkotta szentélyét hazánk és nemzetünk ezeréves főnállásának fakadó bibor hajnalsugarai és dicsőség nyimbusával körülövezik s a génius szelíden rámutat Méltóságod jelmondatára: A magyar élni fog; mert „Istennel, észszel és szorgalommal“ boldogul! Jól tudjuk, hogy Méltóságod nagy nevét a csillagok tündére ragyogó fénynyel övezte körül már akkor, midőn félézázad előtt az első tollvonást teré s a művészetek s tudományok műzsája homlokon csókolá nemzeti közművelődésünk Alapvetőjét; mindazonáltal Méltóságod, ki nyájias leereszkedéssel felemelé s áldott keblére szorítá a nemzet napszámosait, kegyesen fogadja egyesületünk közel négyszáz tagjának azon szünni nem akaró óriási lelkesedéssel hozott határozatát, melylyel Méltóságod nagy nevét első s egyedüli tiszteletbeli tagjának szánt koszorúba illesztette, azon imaszzerű fohászszal, hogy azt egykor a mennyei dicsőség örök fényű koronája ékesítse. Ezt Méltóságod becses tudomására híván maradunk legalázatosabb szolgálói N. N. elnök, N. N. főjegyző. Nagyszombat, 1885. szeptember 22-én.“

Hódoló feliratunkra ő méltósága sajátkezüleg irt s egyesületünk történetének ragyogó emléklapját képező ereklyebecsű levelét vettük. (Lásd a „Népn.“ 16. sz.)

Regéczy József, képezdei tanár, indítványozza, hogy tervezett „Évkönyvünket“, melynek első tanulmányát Majer István ő mltgának Kőhalmi-Klimstein József tanár urtól oly ékesen megirt élet- és jellemrajza

képezné, hozzácsatolnók az életrajzhoz „István bácsi“ arcképét s e még több cikkből álló művet ő mltgának tiszteletére adjuk ki, mivel ezáltal iránta való ragaszkodásunknak és tiszteletünknek maradandó emlékét állítjuk fel.

A nagygyűlés egyhangulag hozzájárul az indítványhoz s elhatározta, hogy ez ügyben ő mltga megkerestessék. Az évkönyv tartalma s külalakjának szerkesztésével, továbbá a kiadás részleteinek s módozatainak megállapításával a központi bizottság bízott meg.

Ft. Boll János, képezdei tanár ur szép beszédjében kifejti az országos kath. segélyalapnak célját s fölhívja a lelkész és tanító urakat ezen segélyalap meleg felkarolására, és óhajtja, hogy a kezelő bizottságok minden esperesi kerületben megalakulva serényen dolgozzanak a szent ügy érdekében.

Az indítvány helyesléssel tudomásul vétetett.

Elnök ur a következő indítványt nyújtja be:

„Igen jól emlékszem az 1866. évre. A német hadsereg, illetőleg a porosz fegyverek győzedelmeskedtek Ausztriával szemben. Moltke tábornok és Bismarck, a vaskancellár oda nyilatkoztak: hogy e győzedelmet a porosz iskolamesterek tették lehetségessé. Bárha rólunk, Magyarország néptanítóiról is mondanák: hogy az országos kiállítás a magyarországi néptanítók — iskolamesterek — előteremtették. A magyar néptanítók, helyesebben a kath. néptanítók, mivel mi vagyunk túlnyomó többségben, akkor fogunk győzedelmeskedni, ha kedves hazánk javára s boldogítására azon intézményekhez szóval és tettel járunk, melyek hazánk javát előmozdítják. Ilyennek tartom én a közművelődési és iskolai egyesületeket, habár más egyesületek is a művelést tüzték zászlójokra. Mi néptanítók nem lehetünk tagjai a fennálló egyesületeknek; de tanítóegyesületünk, mint egyesület, tagja lehet egynémelyikének. Indítványom tehát oda irányul, hogy a nagyszombati kath. tanítóegyesület, mint ilyen lépjen be a közművelődési egyesü-

letbe. Indítványomat a m. t. nagygyűlésnek elfogadásra ajánlom.“

Az egyesület, mint morális testület, hazafias örömmel lép be alapító tagul a közművelődési egyesületbe. Az egyesületi pénztárból 20 frt kiutalványoztatik.

Főjegyző indítványozza, hogy, miután sem egyesületi tanszermuzeum elhelyezésére nézve szobánk, sem egyesületi helyiségünk nincs eddig: úgy kérjünk Ö Eminenciájától egyesületi céljainkra szolgáló s Ö Eminenciájának tulajdonát képező valamely épületben két, három szobának kegyes átengedését.

A nagygyűlés magáévá téve az indítványt, Ö Eminenciájához e tekintetben alázatos kérvényt intéz.

A nagygyűlés, valamint első, ugy második nagygyűlése alkalmával is üdvözölte a „Magyar Állam“ főszerkesztőjét, megemlékezvén arról, hogy mily úttörője volt Lonkay Antal a magyar kath. népnevelés s paedagogiai irodalom fölvirágzásának az ötvenes években megindított és sokáig virágzott „Tanodai Lapokkal,“ tanés nevelésügyi dolgozatai- és más vállalataival. A távirat ekképen hangzik:

„Nagyszombat, szept. 22. Szívünk benső sugallatát követjük, midőn Nagyságodat második nagygyűlésünk alkalmával tiszteletteljesen üdvözöljük. Magasztos a kath. tanítónak pályája, de tövises, azonban míg oly férfiak védik szent ügyeinket s harcolnak érdekeinkért, mint Nagyságod, biztosan és örömmel haladunk ezen ösvényen, jól tudván, hogy kath. tanügyünk diadalra jutand, hűségesen sorakozunk a „Magyar Állam“ köré, mely mindig szent vallásunkban gyökerező elveket hangoztat, s mely hazánk legnagyobb paedagogusának s tündöklő vezéresillagának, a félszázados jubiláris író, méltóságos Majer István püspök szellemi gyöngyeinek közvetítője vala kezdettől fogva. Isten éltesse Nagyságodat kath. tanügyünk diszére! Nagyszombat és vidéke kath. tanító-egyesületének nagygyűlése.“

Erre a főszerkesztő a következő választ adta:

„A Nagyszombatban nagygyűlést tartó kath. Tanító-Egyesületnek! Fogadják leghálásb köszönetemet újabb megemlékezésökért. Nagyszombat és vidéke kath. tanító-egyesületnek a második nagygyűlésre összejött mind egyházi, mind világi összes tagjait viszont testvéri rokonérzéssel, tisztelet- és igaz ügyszeretettel üdvözlöm, biztosan kifejezve azon reményt, hogy e nagygyűlés többnapiböles és szakavatott tárgyalásai ismét mintául szolgálандnak a haza katolikus tanügy barátainak, mind a katolikus elhűségben, mind a felvetett kérdések helyes megoldásában. Vállvetve s egyesülten küzdjünk tovább is s a versenyben, melyet a felekezetlen államhatalom nagy erőkifejtésével szemben a magyarországi katolicismus felvenni kötelességének ismerte, nem fogunk kudarcot vallani. Isten áldása kísérje önök második nagygyűlését s annak minden résztvevőjét. Lonkay Antal.“

Dr. Komlóssy Ferenc országos képviselőnek szintén táviratilag mondottunk köszönetet szivességeért, melylyel kérvényünket a tanszermuzeum felállításához szükséges taneszközök adományozása érdekében miniszter ur Ö Excellenciájánál pártfogolta s több ízben jóakaró hajlamába ajánlotta. Indítványozás következtében jegyzőkönyvi forró köszönetet szavaztunk Trefort Ágoston vallás- és közoktatási m. kir. minister ur ö excellenciájának tanszerek adományozásáért; ft. Köhalmi-Klimstein József főgymnáziumi professzor urnak szép s elragadó felolvasásáért; továbbá előzőleg főt. Abel János főgymn. tanár urnak délután tartandó természettani előadásért; tekintetes Nekanovich Miklós városi polgármester urnak s kath. tanügy és tanítók barátjának szives készségeért, melylyel a tanácskozási termet rendelkezésünkre bocsájtotta; továbbá a jelenlevő egyházi méltóságoknak, kik megjelenésükkel a nagygyűlés fényét nagyban emelték, s végre az ügybuzgó tanfelügyelő-esperes uraknak. A tavalyi nagygyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére Reznai Zsigmond és Treszkony Kálmán tanító urak kérettek fel.

Éppen delet harangoztak, midőn befe-

jeztük tanácskozásainkat s az Ur angyalának szavaival üdvözlöttük a Boldogságos Szüzet. Délben a „Takács Gyula“ éttermében társas ebéd következett, melyen felköszöntők mondattak a felséges királyi párra és fenséges családjára, ő eminenciájára, mint egyesületünk fővédőjére, továbbá Boltizár József püspök ur tiszteletbeli elnökünkre s másokra.

Délután három órakor összegyülekeztek a kartársak az érseki főgymnázium physikai tantermében, hol főtisztelendő Ábel János főgymn. tanár ur nagyérdékű természettani előadásait hallgatták meg. Résztvettek abban ngos Olhauser Mihály kanonok, Sipeky Ágost magánzó, dr. Lassu Lajos esperes s a kath. tanítóképző intézet tanárai. A jelenvoltak élvezetesen s hasznosan töltötték az időt, feszült figyelemmel hallgatván a szaktudós előadásait s gyönyörködven a physikai szemléltető tanszerekben gazdag muzeumban a sikerült kísérletekben. Részletesen megismerkedtek a dynamo-elektrikus gép szerkezetével és annak hatásaival. Érdekes volt a villamos világítás izzólámpán bemutatva s a villamos erő átvitel; meggyőződünk továbbá a mechanikus erő hatásairól, úgy mint a légnyomásáról s annak eredményeiről; előadott a légszivattyu elmélete s magyarázata; láttuk a folyadékok forrásának különböző stádiumait s azt, hogy a folyadékok forrása mindig a reá nehezedő légnyomástól függ, s végre érdeklő szemléltük három készüléken a szőlő legnagyobb ellenségének, az ádáz phylloxerának napnagyító segítségével vetített képeit. A physikai előadás két óra hosszáig tartott, de szívesen oldala mellett ültünk volna továbbra is; mert tiszta, könnyen felfogható és szabatos előadásával gyönyörperceket szerzett nekünk. A jó Isten fizesse meg a buzgó tanár urnak velünk már másodizben éreztetett önzetlen jóságát és szolgálatkészségét.

Az előadás végeztével a kartársak megszokott működési körükbe távoztak. Tehetségünkhöz képest törekedtünk egyik célunkat, az önképzést, előmozdítani; ámde egyesületünknek még más célja is van, t. i.

alapszabályaiba fölvevé a segélyezést is s e célból oly tőkének megteremtését, melyből az egyesületnek betegség — elemi csapások vagy más nagyobb szükség által nyomott világi tagjait gyámolíthassa; a magyar nyelv — vagy egyéb iskolai tárgyban legszebb sikert felmutató tanítót jutalmazhassa. Kartársainknak az egyesület iránti érdeklődése fokozatnék az említettek által; azonban megfelelő segélyezési és jutalmazási töke létesítése rendes körülmények között csak évek során át folytatott hosszabb tevékenységnek és gyűjtésnek lehet eredménye. A pénztár jelenlegi állapota tekintetes Pitthord János pénztáros ur szerint a következő:

Alapító tagok 1883. évtől 1885. szeptember hó 1-ig 250 frt. Rendes és pártoló tagok 362 frt, kamatok 31 frt 49 kr. Összes bevétel 643 frt 49 kr. Kiadás 1885. évi szeptember hó 1-ig 71 frt 9 kr. Maradék: 571 frt 90 kr. 1884. szeptember hó 1-jétől 1885. szeptember hó 1-ig a bevétel 217 frt 83 kr.; kiadás 39 frt 29 kr. Maradék: 177 frt 54 kr. Az 1885. évi szeptember hó 1-től a bevétel alapító tagoktól 90 frt, rendes és pártoló tagoktól 39 frt 50 kr. Összesen: 129 frt 50 kr. A kiadások 1885. szeptember hó 1-jétől 49 frt 90 kr.

Pénztárunk ennél fogva nagyobb vállalatokra szükséges kiadásokat nem enged meg. Egyesületünknek még sok feladatot kell megoldania. Ugyanis nekünk is keresztény értelemben haladnunk kell az önnöntökélyesülés pályáján; mivel csak így érhetjük el célunkat, hogy hasznos, jóra való munkásainvá legyünk szentegyházunknak és drága hazánkunknak, hogy bár anyagilag utolsó, de tettdús eredményre nézve első napszámósaivá lehessünk nemzetünknek. A tanterem négy fala között működő tanítónak munkálkodása egy emberöltőre kiható, kezébe van letéteményezve a haza jövő reménye, a serdülő ifjuság. Mily türelem, önfeláldozó tevékenység, vallásos szilárd meggyőződés kívántatik a nép nevelőjében, hogy szép feladatát lelkiismeretesen megoldhassa. Dolgoznunk kell szünet nélkül az iskolában s azonkívül a társadalmi életben is, ha akar-

juk érvényesíteni hivatásunkból eredő jogainkat: munkálkodnunk kell ernyedetlenül, szabad perceinket is a szép, igaz és jó szolgálatában kell töltenünk. E tekintetben is gondoskodik egyesületünk tagjairól, midőn felállította, szervezte az egyesületi tanszermuzeumot. Itt megismerkedhetik az érdeklődő kartárs a módszeres paedagogia újabb vívmányaival, melyek tanításunkat elősegítik s a tanítás sikerét biztosítják, állandósítják. A tanszermuzeumban létesített s elhelyezett könyvtár a tagoknak hasznos szolgálatot fog tenni. A központi bizottság, a mennyire anyagi körülményeink engedik, szívesen fog gondoskodni, hogy a tanszermuzeumban szakmánkba eső nevezetesebb hazai és esetleg külföldi paedagogiai munkák s azonkívül a tudományok egyes ágaiából a jelesebb műveket beszerezzük, miszerint kartársaink bő tápanyagot leljenek dolgozataik készítésénél. Kartársaink bármikor vehetnék ki a nekik szükséges könyveket használatra s ezáltal dolgozataik készítésében segédeszközöket nyernének. A tanszermuzeum ezen könyvtári részének továbbfejlesztése azonban nagyobb vállalat, — vállalat, melyhez az anyagi részen kívül idő is szükséges; miért is az egyes irodalmi termékek csak lassanként szerezhetők be; addig is fejtsen ki egyesületünk minden tagja tehetségéhez megfelelő működést. A növény diszlésére annak minden még legkisebb szervének életképes működése igényeltetik; egyesületünk is akkor fog fejlődni, izmosodni s üde gyümölcsöket teremni, ha annak tagjai a szent ügy iránt őszintén fognak érdeklődni s az egyesület érdekében serényen buzgólkodni, ezáltal csak saját javukat fogják előmozdítani, a mennyiben önképzés által derék tanítókká lesznek. Általában mondhatni, hogy az egyesületek felvirágoztatása a tagok egyetértő, összhangzó s önzetlen munkálkodásától függ. Érdeklődés, jóakarát s munkakedv kívántatik a tagok részéről. Az egyes esperesi körök az önművelődés hathatós tényezőivé lehetnek. Ezen körökben kifejtett mindennemű szorgalmas munkásság egyesületünket is emelni fogja. Jog-

gal lehet mondani, hogy az esperesi körben ernyedetlenül dolgozó tag egyesületünknek is hasznos tevékeny tagja. Kell, hogy kartársaink működő, cselekvő s nemcsak passzív néző szerepet vállaljanak magokra, mert lehet ám ilyen szólamokat hallani: „Dolgozzanak mások, mi csak nézni fogjuk őket.“ Kedves kartárs, ki így beszélsz, téves uton jársz; mert ha tagja vagy az egyesületnek, szoros kötelességed dolgozni épp úgy, mint az, kit szemléled, mert egyik tag sem bír több s nagyobb joggal a másik fölött. Ha pedig mindenki így beszélne, hová jutna akkor az egyesület? Stagnációba, miáltal bebizonyítaná, hogy nem életképes, mitől azonban óvakodni szükséges s arra törekedni, hogy összetartó s folyton cselekvő működés által egyesületünk virágozzék. Mindenkinek kötelme, hogy dolgozzék. Az elért eredmény sikere megnyugtató, boldogító érzéket kelt a munkás keblében; mert minden egyes mondhatja önzertes szívvel: „megtettem kötelmemet, lelkiismeretesen végeztem elvállalt munkámat“, s épp ez az, a mi boldogít. Ha egyesületünk minden egyes tagja szellemi erejét egyesületi céljaink elérésében érvényesíteni fogja: úgy egyesületünk szép jövőnek néz elébe, addig is

„Kezdj buzgón s már sokra menél halad, a ki megindul
Mig porban fetreng a henye, gyáva erő.“ (Vörösmarty.)

P e c z k ó A n t a l,
egyesületi főjegyző.

A kalendáriumok s a „Szent Család képes Népnaptára“.

Közeledik az Újév. A kalendáriumok ezer és ezer példányokban terjesztetnek ez időtájtban a nép között, a reklámok erősen készítettnek s nagyhangú szólamokban ajánlatik ez, meg amaz naptár. Nekünk alkalmunk volt átlapozgatni sok naptárt; ámde azt vettük észre, hogy a mily terjedelmes tartalmat látszottak ígérni, oly üresek voltak azok, s a mily szép külsővel kecségtették a szemlélt, épp oly szemfényvesztőknek bizonyultak be.

Eltételezve azokat, melyek direkte az erkölcsiség megsemmisítésére törekednek s a felekezeten kívüli állam által e tekintetben privilegiumot nyertek, a többi naptárak legnagyobb része üres szalmához hasonlítható, melyekben alig találunk valami erkölcsi jót. A legtöbben úgy vannak szerkesztve, hogy akárminő felekézethez tartozó egyén olvashatja azokat, s így

tehát jellegnélküliek s elvtelenek. De mondhatja valaki: éppen az a jó, hogy mindenki megütközés nélkül olvashatja azokat; ámde arra az a válaszom, hogy a naptárak legtöbbje csak a természetes embert veszi tekintetbe Isten, vallás nélkül, mely természetfölötti jelleget az embertől elválasztani nem lehet. A naptár nemcsak az észet bővítsé ismeretekkel, ne csak a szívet hozza rezgésbe, igen a naptár olvasmányával erkölcsileg képezze a szív nemességét, ápolja a vallásos szellemet. Csak így szerkesztett naptár adható a nép kezébe minden utófélelem nélkül, lelkiismeretből. A nép téli hosszú estéit vagy semmittevéssel szokta tölteni, meghunyászkodik a fűtött kemence hátterébe s szíjja komisz dohányját, a fiatalok meg a vidék körülményeihez és szokásaihoz képest mulatoznak, fölteszszük, hogy ártatlanul, vagy pedig apróbb munkákat végzik közben-közben háziiparfélével s azután, ha ráérnek, neki mennek az olvasásnak is. Ilyenkor vigyázzon a lelkész és tanító, hogy minő könyvet olvasnak, nézzék a könyv szerzőjét, kiállítási nyomdáját, külalakját s belső tartalomjegyzékét, s ha nem felel meg a célnak, küszöböljék ki. Az említett kettős tényezőnek kell a népet eleve felvilágosítania, mely naptárakat vegyen, hogy lépre ne kerüljön a ponyvairodalmi termékek megvétele által; mert a kalendáriummal egész üzleti sportot csinálnak jelenleg, nem tekintvén az anyag minőségét, hanem csak az abból vonható hasznot. Van-e oly naptár, melyet népünk kezébe veszély nélkül adhatunk? Van, és pedig: „A Szent Család képes Népnaptára 1886-ki évre“ (Budapest, Pallas részvénytársaság nyomdája) címmel, mely harmadik évfolyamba lépett. E kitünő népnaptárt két pécsmegyei plebános szerkesztette: Szemennyei Mihály vegüli és Vajdits Gyula szakadáthi lelkész urak. Mindkét név ismeretes a kath. irodalom terén az ezen nevek alatt megjelent jeles egyházi művekből. A naptár külseje igen diszes. A naptári részen kívül itt található igen tanulságos s gyönyörködhető kath. szépirodalmi cikkeket szép fametszetű rajzokkal s képekkel illusztrálva. Prózaí elbeszélések és költemények szépen váltakoznak egymással, melyeknek szerzői mind ismeretes kath. írónk. És az ily terjedelmes, hét ívet magában foglaló mulattató, oktató s szívet nemesítő naptár ára csak 30 kr.! A szegény családok is könnyen megszerezhetik azt maguknak. „Tolle et lege“, ezt mondjuk magyar népünknek, kartársaink figyelmét pedig fölhívjuk e jóra való naptárnak a nép között való terjesztésére. Jobb utitársat s gondúzó barátot nem adhatunk népünknek a téli hosszú estékre e naptárnál! P. A.

Irodalom és művészet.

— Megjelent a „Jézus és Boldog. Szűz szent szívének tiszteletére képesnaptár“ V. évfolyama 1886. évre, sok szép képpel szaporítva és díszítve. Szerkesztő ft Ivánkovits János, szeged rókusai plebános. Ára 30 kr. A szerkesztőt ezen új évfolyamán ugyan-

azon cél vezérelte, melyet az első négy évfolyam kiadásánál is szem előtt tartott, „hogy a magyar népnek, kinek kezén évről évre — az imakönyv mellett nem ritkán egyetlen olvasmányként — annyi világi és többé kevésbé haszontalan naptár forog, egy oly naptárt nyujtsion, mely a tiszta erkölcsöt és vallásos szellemet ébresztsze.“ — Kapható Szegeden Traub B. és társánál.

Vas Gereben művei. Alig ígérte meg Mehner Vilmos, hogy Vas Gereben összes műveit kiadja, és imo ma már a művekből két füzetet (1—2) közre is bocsátatott. A szöveg közé nyomott diszes, s valóban szép kivitelű illusztrációk dicséretére válnak a kiadónak. A megjelent füzetek „a régi jó idők“ c. regényt kezdi meg. Egy-egy füzet ára 25 kr. Hat-hét füzet fog egy kötetet képezni. Hetenkint egy füzetet bocsát közre Mehner Vilmos, Bpest, papnövelde u. 8. sz. a., kinél a mű megrendelhető.

— Rózsavölgyi és Társa, cs. és kir. udvari zene-műkereskedésében Bpsten megjelent: 1. „A molyan“ csárdás. „Nem jó, nem jó... ha te elmégy én is el stb. Zongorára alkalmazta Nagy Zoltán. Ára 80 kr. 2. „Eleonore“. Valse pour le piano par le Baron G. Bánffy. A Madame la Comtesse E. Andrassy-Kautitz. Ára 1 frt.

V e g y e s.

— A biboros herceg-primás ötven évi áldozó papságának ünnepélyére — amint halljuk — főpapi körökben nagy előkészületek folynak.

— Megürült néptanítói állomások Pozsonyvármegyében: egy rendes tanítói, melylyel a kántori teendőik is összekapcsolvák, a cseklérszi népiskolánál; — egy rendes tanítói állomás a stomfai r. kath. iskolánál, és egy rendes tanítói állomás a tarnoki r. kath. iskolánál.

— **Pályázatok.** 1. A cseklérszi néptanítói állomásra, esetleg segédtanítóira is a pályázat folyó évi december 20-ikára tűzetik ki. — Javadalmazása: néptanítónak évi 300 frt az iskolai pénztárból; 50 frt ismétlő iskoláért és a kántornak szükség esetében segédkezésért a község pénztárból; lakása az iskolai épületben egy szobából áll. Segédtanítónak pedig: évi 200 frt az iskolai pénztárból, 50 frt ismétlő iskoláért, 7 frt. tüzező fára a község pénztárból; lakása egy butorozott szobából áll. — Tannyelv magyar. Az állomás azonnal elfoglalható. Pályázni kívánók folyamodványaikat oklevéllel s egyéb bizonyítványaikkal az iskolaszékre címezve, alulirothoz nyujtsák be. Cseklész, (Pozsonym.) 1885-iki november 24-én. Markovits Alajos s. k., iskolaszéki elnök.

2. Az alsó-köröskényi (Nyitra megye, u. p. helyben) róm. kath. iskolához egy okleveles, esetleg képezdevégzett segédtanító kerestetik. Évi fizetése 120 frt és a kántornál lakás és teljes ellátás. A magyar és tót nyelvekbeni jártasság megkivántatik. Az állomás f. évi december 14-ig elfoglalandó. Alsó-Köröskény, 1885. nov. hó 29. Herald Antal, plebános.